

Поздравно обраћање замјеника предсједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине др Дениса Звиздића на научној конференцији “Државност Босне и Херцеговине у XX. и XXI. вијеку: историјски изазови и достигнућа у развоју државности Босне и Херцеговине”

Сарајево, 22. новембар 2023.

Цијењени гости,

Поштовани учесници научне конференције,

Уважени представници медија и цивилног друштва,

Даме и господо,

Са задовољством сам прихватио позив уваженог предсједника Академије наука и умјетности БиХ академика Муриса Чичића и потпредсједника Академије наука и умјетности БиХ академика Мирка Пејановића да вам се обратим на отварању ове Конференције, јер и сам долазим из академске заједнице и сматрам да су овакве конференције један од начина да се да неопходан научни допринос најважнијој теми која одређује садашњост и будућност сваког друштва и државе, а то је питање државности наше домовине.

Мислим да је назив ове научне конференције добро конципиран, јер модерну државност Босне и Херцеговине и треба посматрати у два контекста. Први контекст је 20. стољеће, вријеме огромних изазова и друштвених промјена у којима нам је била потребна политичка мудрост, државотворна свијест и квалитетно лидерство, како бисмо уопште и као народ и као држава опстали на овим просторима.

Други контекст је 21. стољеће, у којем живимо, али исто тако вријеме огромних геополитичких изазова који ће довести до успостављања новог свјетског поретка што ће захтијевати кохерентну стратегију – усаглашавање различитих националних и регионалних поредака унутар договорених правила,

опћеприхваћених начела и циљева – и што је једнако важно – заједнички дефинираних ограничења у начинима и моделима дјеловања.

У тим , врло изазовним процесима, БиХ мора наћи своје мјесто и сачувати своју државност, свој мултиетнички карактер и демократски капацитет.

Ова конференција се такођер симболички одржава у право вријеме, пред 25. новембар Дан обнове државности Босне и Херцеговине, али и у вријеме нових нартаја на државност Босне и Херцеговине, на њен суверенитет, територијални интегритет, међународноправни субјективитет и политичку неовисност.

БиХ и њено мултикултурно и мултиконфесионално друштво су у својим историјским границама преживјели и Османско царство, и Аустро-Угарску, и Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца, и неке од најјачих удара на њен историјски територијални интегритет као што је био период шестојануарске диктатуре или споразум Цветковић-Мачек, да би на I засиједању ЗАВНОБИХ-а, дакле, послје 480 година, усвајањем Резолуције која није била само политички него и уставни акт, обновила своју државност, да би се, у коначници, грађани БиХ у марту 1992. године определијелили за самосталност и независност Републике БиХ што је 1992. крунисано међународним признањем и пријемом у Уједињене нације.

Желим посебно нагласити ријечи “обнова државности”, јер државност Босне и Херцеговине није настала 1943. године, већ је враћена. Државност Босне и Херцеговине је много старија и сеже све до времена средњовјековне бановине и краљевине Босне, односно до 29. аугуст 1189. године када је сачињен најстарији сачувани дипломатски документ средњовјековне Босне који показује њен државотворни и међународни карактер, а то је Повеља Кулина бана.

Практично све наведене датуме и догађаје, можемо означити као међаше босанске, односно босанско-херцеговачке државности.

Најчешћа реченица која се цитира са Првог засиједања ЗАВНОБИХ-а одржаног 25. и 26. новембра 1943. године у Мркоњић Граду гласи: „Босна и Херцеговина није ни српска, ни хрватска ни муслиманска него и српска, и муслиманска и хрватска.“, чиме је, на бази формиране свијести о заједничкој суверености, у томе тренутку и

у таквим историјским околностима реafirмиран став да је БиХ заједничка држава три аутохтона народа.

Међутим, у тексту Резолуције ЗАВНОБИХ-а из Мркоњић Града постоји по мени још важнија реченица која гласи: „Народи Босне и Херцеговине вијековима су живјели заједно, међусобно измијешани и повезани заједничким интересима. Вијековима је туђин уносио сукобе и мржњу. Ту политику мржње и нетрпељивости наставиле су у бившој Краљевини Југославији све противнародне партије. У пламену народно-ослободилачке борбе бришу се трагови злосрећне прошлости и ствара се неразрушиво братство народа Босне и Херцеговине који више неће дозволити да њихова домовина буде предмет борбе великосрпске, великохрватске и муслиманске реакције око подјеле власти.”

Посебно је значајан и иступ вијећника Јакова Гргурића који одражава јасну свијест о континуитету босанске државности, када каже:“ узмите историју па можете видјети да је Босна била самостална држава. Према томе морамо да онда судимо да је нама лако створити државно-правни акт о о БиХ. Државно-правни темељи БиХ су само закопани. А наша је дужност да темеље откопамо и да на тим темељима градимо нашу федералну јединицу, нашу државу БиХ“.

Сматрам важним споменути и Декларацију о правима грађана БиХ, донесену на Другом засиједању ЗАВНОБИХ-а у Санском Мосту, 1944., дакле пет година прије усвајања Декларације Уједињених нација о људским правима, која је потврдила кардинално важну чињеницу да је БиХ као мултиетничка држава могућа.

Због тога су одлуке ЗАВНОБИХ-а изузетно важне за историјски континуитет, политички индивидуалитет, суверенитет и међународни субјективитет БиХ и још увијек представљају поуздано упориште за друштвену и демократску транзицију босанско-херцеговачког друштва. Предуслов за то је, и мислим да се у вези са тим сви можемо сложити, одустајање од националистичке унилатералности, етноцентризма и хегемонизма.

Један од највећих проблема не само БиХ него и нашег региона, осим вишедеценијских територијалних претензија и оспоравања суверенитета и

политичке неовисности, јесте неприхватање и неуважавање историјске чињенице о постојању различитих етничких идентитета и особености њихових култура и традиције што је и политички императив али и велика препрека процесу реинтеграције и помирења и један од већих изазова за стабилну будућност и укупан просперитет.

БиХ је децентрализована држава, увијек је, у модерној историји, то и била, и то је уствари њена предност а не њен недостатак јер исправна регионализација, наравно, не ова постојећа, одговара бићу Босне, посебно са аспекта њене привреде и економије. Свака идеја потпуне централизације или територијално-административне изолације не одговара БиХ.

Дејтон је донио мир и потврдио историјски континуитет, територијални интегритет и државни суверенитет и то је његова највећа вриједност, али не и неопходне претпоставке за успјешно функционирање и друштвену реинтеграцију БиХ, као друштва истинске плуралне демократије, једнакости грађана и равноправности народа.

Нећу наравно, говорити о предностима и манама Дејтонског мировног споразума и Устава БиХ, али желим споменути да је, поред имена бившег ентитета РС, најлошије рјешење је што БиХ није једна изборна јединица за ПД и ДН РС БиХ, као и за чланове Предсједништва што је извор дискриминације коју је утврдио Европски суд за људска права.

Пуно је изазова и обавеза пред БиХ, и очекујем да ће ова научна конференција на стручан и стратешки начин дати одговоре на њих.

Лично, ЕУ и НАТО интеграције сматрам најважнијим вањскополитичким циљевима који немају алтернативу имајући у виду географски положај БиХ, културно наслеђе, геополитичку ситуацију, и неопходност стварања сигурног, стабилног и перспективног окружења за све грађане БиХ.

Неки ће казати да се у политици увијек морају имати алтернативе. Бит ће покушаја извана, како оних директних, тако и оних индиректних, односно хибридних да се

Босна и Херцеговина увуче у неке друге савезе, као што су Отворени Балкан, БРИЦС или слично, али ја мислим да су еуроатлантске интеграције без алтернативе, јер то је свијет којем ми припадамо како географски, тако и културолошки. Народи који живе у Босни и Херцеговини су аутохтони европски народи, ми нисмо дошли у Европу, ми живимо у Европи преко хиљаду година и тако ће и остати. Наш једини природни пут је пут ка Европи.

Јасно је да требамо имати добре односе и са истоком и са западом – посебно у области економске, научне и културне сарадње - уосталом увијек смо били мост који је спајао различите цивилизацијске кругове и тако треба и остати. Капитал не познаје границе, вјере или нације. Морамо инвеститорима пружити стабилност и сигурност као основни предуслов улагања. Тако ћемо задржати младе људе, улагати у њихово образовање и тиме им осигурати бољу и свијетлију будућност. У идеолошком смислу морамо задржати прозападне вриједности демократије, слободе и људских права и мислим да у БиХ не треба бити мјеста за антизападни наратив, не зато што је запад савршен, јер сви добро знамо да није, већ зато што нити један други наратив неће осигурати оно што треба људима у БиХ, а то је мир, благостање и сигурност. Морамо сачувати наше пријатеље, како на истоку, тако и на западу, јер историја нас учи да у оваквом глобализираном свијету сами не можете ништа постићи. Морате имати партнерства и савезништва.

Као што је јасно да снагу једне државе и друштва не чини само војна сила и јака савезништва. Снагу једне државе и друштва чини и квалитетно образовање, улагање у науку, друштво знања, друштво меритократије и политичко јединство. Сасвим је природно да по питању политичке идеологије будемо подијељени и хетерогени. Политички плурализам је користан за свако демократско друштво. Али по питању заштите државности Босне и Херцеговине на принципима ЗАВНОБИХ-а не смије бити подјела и ту морамо бити јединствени.

На крају желим казати да будућност БиХ видим у даљем јачању и изградњи демократске, мултиетничке, антифашистичке, грађанске, европске, секуларне и наравно јединствене, стабилне и просперитетне државе.

Уважене даме и господо, желим вам успјешан рад, добре дискусије и квалитетне закључке током трајања овог научног скупа. Детаљно сам погледао програм конференције, књигу сажетака и предвиђене панелисте и дискутанте и мислим да се ради о врхунским ауторитетима који могу стручно и научно утемељено говорити о темама које су дио програма. Хвала на пажњи! (крај)